

ly caught in forest types with a well developed shrub-layer. Here they preferred sites more than 5 metres from the forest's edge whereas Woodmice had a preference for sites at the forest edge. Bank vole (*Clethrionomys glareolus*) was indifferent in this respect. It is supposed that the Yellow-necked mouse colonized the forestry from an adjacent forest in Germany somewhere around the early seventies. The forestry has changed since then from young, dense vegetations into older, higher and more open forest types.

DANKWOORD

Vanaf deze plaats willen wij iedereen bedanken die aan dit onderzoek heeft meegewerkt. Een bijzonder woord van dank willen wij echter richten tot: F. van Westreenen en Ph. Bossenbroek (Staatsbosbeheer Limburg), G. Boere (Staatsbosbeheer Utrecht), W. Vergoossen, W. van der Coelen, R. Schols, F. Niwold, C. Smeenk, A. van Bree, V. van Laar en H. van Wezel. Staatsbosbeheer Utrecht danken wij voor de financiële ondersteuning.

KORTE MEDEDELINGEN

MAASTRICHTSE PRIMEUR: EEN NIEUWE WANTSENSOORT VOOR DE NEDERLANDSE FAUNA

Zondag 5 maart j.l. riep mijn vrouw mij 's middags de tuin in omdat er op de zonnige achtermuur van het huis een wants zat. Daar leken op dit gebied nogal eens met de vreemdste dingen komen aanzetten, ging ik direkt kijken en zag een roodzwart getekende wants van zo'n 8 mm grootte. Deze soort deed mij denken aan wantsen die in Frankrijk niet ongewoon zijn en die ik al vaker gevangen had. Ik vroeg mijn vrouw het dier in de gaten te houden en ging in de collectie kijken. Er stonden 3 rijtjes van de betreffende soort. Gelukkig keek ik ook nog even waar ik deze dieren verzameld had. Toen ik als vindplaatsen Digne, Genève, Mimizan en Castelsarrasin tegenkwam werd ik pas goed wakker. Er was dus geen "inlander" bij.

Toevallig had ik een maand geleden een concept voor de nieuwe naamlijst van de Nederlandse wantsen van Berend Aukema gekregen om mijn aanvullingen daarop te geven. Bij de betreffende familie der Lygaeidae stonden slechts 2 namen van 2 zeldzame soorten die al eerder in Limburg gevangen waren n.l. *Lygaeus equestris* (L.) en *Spilostethus saxatilis* (Scop.). De naam *Melanocoryphus albomaculatus* (Goeze), zo heette mijn soort namelijk, stond er niet bij en dat betekende dus waar-

LITERATUUR

- ANONYMUS, 1979. Zoogka Voer '79. Eliomys 5: 1-60.
BRINK, F.H. VAN DEN, 1978. Zoogdierengids van alle in ons land en overig Europa voorkomende zoogdieren. Amsterdam/Brussel; Elsevier.
FOPPEN, R.P.B. & P.J.M. BERGERS, 1985. Een populatie grote bosmuizen *Apodemus flavicollis* in de Vijlenerbossen. Doctoraalverslag no. 247. Zoologisch Laboratorium, Afdeling Dieroecologie, Katholieke Universiteit Nijmegen. Staatsbosbeheer Limburg.
BUISE, M.A. & G.M.P. SPONSELEE, 1978. Zoogdieren, reptielen en amfibieën van O.Z. Vlaanderen. Vogelwacht O.Z. Vlaanderen.
GRADSTEIN-RITTEN, S., 1970. Een algemene biotoopbeschrijving van drie vossengebieden bij Vaals in verband met de rabiësverbreiding aldaar. Sep. nr. 27623. Arnhem; Rijksinstituut voor Natuurbeheer.
HOFFMEIER, J., 1973. Interaction and habitat selection in the mice *Apodemus flavicollis* and *A. sylvaticus*. Oikos 24: 108-116.
KALKHOVEN, J.T.R., A.H.P. STUMPEL & S.E. STUMPEL-RIENKS, 1976. Landelijke milieukartering van het

natuurlijk milieu in Nederland ten behoeve van de ruimtelijke planning op nationaal niveau. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Verhandeling 9. 's-Gravenhage; Staatsuitgeverij.

LAAR, V. VAN, 1984. Verspreiding en habitatkeuze van de hazelmuis *Muscardinus avellanarius* (L., 1758) in Nederland. Lutra 27: 229-261.

NIETHAMMER, J., 1978. *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834)-Gelbhalsmaus. In: J. NIETHAMMER & F. KRAPP (Eds.). Handbuch der Säugetiere Europas. Band 1. Rodentia I. Wiesbaden; Akademische Verlagsgesellschaft.

RAHM, U., 1976. Die Säugetiere der Schweiz. Veröffentlichungen aus dem Naturhistorischen Museum Basel nr. 9.

SCHRÖPPER, R., 1984. Gelbhalsmaus - *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834). In: Die Säugetiere Westfalens. Abhandlungen aus dem Westfälischen Museum für Naturkunde, Landschaftverband Westfalen-Lippe 46.

STRAETEN, E., VAN DER, 1976. Maatgegevens van *Apodemus sylvaticus* (Linnaeus, 1758) en *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834) in België. Lutra 18: 15-21.

VUURE, C. VAN, 1985. Zoogdieren, bossen en wederzijdse invloeden. Wageningen; Pudoc.

schijnlijk dat ik met een nieuwe soort voor de Nederlandse fauna te maken had. Een telefoontje naar de heer Aukema bevestigde mijn vermoeden.

De familie der Lygaeidae wordt in 3 onderfamilies verdeeld en onze nieuwe soort behoort tot de Lygaeinae, die op 1 soort na uit rood-met-zwart getekende wantsen bestaat met een voornamelijk mediterrane verspreiding. De nieuwe soort heeft een zwarte kop, het halsschild is rood met 2 hoekige zwarte vlekken aan de basis en een zwarte voorrand. Het schildje en de clavis, die het schildje omgeeft, zijn ook zwart. De dekschilden zijn rood met elk een zwarte stip in het midden. Het membraan tenslotte heeft in het midden een ronde witte vlek. Spriet en poten zijn zwart. Het aangetroffen dier was een mannetje.

De soort was al bekend uit het Rijnland (GÜNTHER, 1983) en uit België (BOSMANS, 1978) en verder zuidwaarts en

oostwaarts tot Algerije en Turkestan. STICHEL (1925-38) geeft de soort op voor droge, zonnige plaatsen op Gevoon kruiskruid (*Senecio vulgaris* L.S.). WAGNER (1937) laat de voedselplant in het midden en spreekt van voorkomen op de bodem en op kruiden.

De larven van de soorten zijn aanwezig van juni tot augustus en de soort overwintert als imago.

Het geslacht *Melanocoryphus* telt, voornamelijk in Zuid-Europa en Noord-Afrika, nog 12 andere soorten.

STICHEL (1939) probeerde alle in Duitsland voorkomende soorten van een Duitse naam te voorzien wat vaak uitliep op kreten als Mango, Keulert, Alim en Grasgespenst. Onze soort kreeg de naam Herold (Heraut) mee en in dit geval is die naam helemaal zo gek niet want door zijn overwintering als imago kon hij in deze bijzondere winter als een lenteheraut gelden.

P. POOT
Pallashof 9, Maastricht

Melanocoryphus albomaculatus. Uit WAGNER (1966).

LITERATUUR

BOSMANS, R., 1978. Voorkomen van de Belgische wantsen IV: Lygaeidae Schilling. Biol. Jb. Doda-naea 46: 61-85.

GÜNTHER, 1983. Mitt. ent. Ver. Frankfurt a. M. 8: 38.

STICHEL, W., 1925-38. Illustrierte Bestimmungstabellen der Deutschen Wanzen. Selbstverlag Berlin-Hermesdorf.

WAGNER, W., 1966. Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile. 54. Teil, Wanzen oder Heteropteren. I: Pentatomorpha. Jena, Gustav Fischer Verlag.

FLORON-NIEUWS

Het floristisch veldzeizoen is de afgelopen winter in feite nauwelijks onderbroken geweest, en wanneer deze aflevering van het Natuurhistorisch Maandblad verschijnt, is het stellig in alle hevigheid losgebroken. De hoogste tijd dus om met FLORON-veldwerk van start te gaan!

FLORON-DISTRICTEN EN -COÖRDINATORS

Tijdens een vergadering van districtscoördinatoren op 18 februari 1989 is de indeling van Nederland in FLORON-districten vastgesteld. De provincie Limburg is daarbij onderverdeeld in twee districten. Voor district Noord-Limburg zal Piet van den Munkhof (Saturnusstraat 47, 6543 XE Nijmegen, tel.: 080-773339) als coördinator optreden. Het floristisch werk in district Midden- en Zuid-Limburg wordt gecoördineerd door Jan Cortenraad (Heerderweg 86H, 6224 LH Maastricht, tel.: 043-633553).

Het is de bedoeling dat alle waarnemingen districtsgewijs worden aange meld: streeplijsten en herbariummateriaal-ter-controle dienen te worden ingeleverd bij de coördinator van het gebied waarop ze betrekking hebben.

A.A.-PROJECT

Om van meet af aan zoveel mogelijk waarnemers bij FLORON te betrekken, wordt begonnen met een zo eenvoudig mogelijk project, dat de initialen A.A. heeft gekregen ("attractieve aandachtsoorten"). Hiervoor is een lijst opgesteld van 105 opvallende en onmiskenbare planten waaraan een zekere oecologische indicatiewaarde wordt toegekend. In de meeste gevallen houdt deze indicatiewaarde verband met een (of meer) van de drie hoofdoorzaken van ellende waarmee de flora tegenwoordig te kampen heeft: verdroging, vermessing en verzuring. Verder zijn zoveel mogelijk biotopen vertegenwoordigd, behalve uitgesproken ruderales milieus. De lijst omvat naast min of meer algemene soorten ook een aantal, die landelijk gezien als zeldzaam moeten worden aangemerkt. Daarbij gaat het dan om planten die wel vrij gewoon zijn in gebieden als Zeeland en/of Zuid-Limburg, waar bepaalde elders algemene soorten juist weinig voorkomen. Afgezien van het opvallende en onmiskenbare uiterlijk van de planten heeft bij het opstellen van de lijst vooral het criterium gegolden, dat in een doorsnee vierkante kilometer van Nederland zeker zo'n twintig A.A.-soorten te vinden moeten zijn. De aandacht van FLORON is echter geens-

zins exclusief op deze 105 A.A.-soorten gericht! Er komt ook een project dat zich juist op miskende soorten richt, en niet te vergeten een project naar aanleiding van de Rode lijst. (Het ligt in de bedoeling een concept voor die Rode lijst vóór de zomer in circulatie te brengen).

Maar op dit moment wordt de aandacht alereerst gevraagd voor een selectie van soorten waarover binnen vrij korte tijd rapportage mogelijk moet zijn, mits genoeg waarnemers meewerken.

Wat de duur van de eerste ronde van het A.A.-project betreft, denken we in eerste instantie aan 3 jaar. Dat lijst weinig, maar in Australië is het gelukt met ruim 400 vrijwilligers een heel werelddeel in een drietal jaren te inventariseren op de 75 soorten bomen en struiken van het geslacht *Banksia* (familie Proteaceae)! Het is aan de Nederlandse plantenminnaars om te laten zien dat ze binnen een kort tijdsbestek de Nederlandse situatie van ruim honderd goed kenbare planten in kaart kunnen brengen. In elk geval is een regelmatige rapportage van de voortgang van het A.A.-project te verwachten. Wellicht ten overvloede moet nog worden vermeld dat het project dit jaar start. Alleen waarnemingen uit 1989 en de komende jaren doen mee. Waarnemingen uit het verleden dienen niet op de lijsten voor dit project te worden ingezonden.

STREEPLIJSTEN

Het is niet mogelijk gebleken, bij het begin van het nieuwe seizoen met een nieuwe streeplijst te komen; voor 1989 moet met noodvoorzieningen worden gewerkt. Dit biedt het voordeel dat de nieuwe FLORON-streeplijsten kunnen worden afgestemd op de nieuwe Standaardlijst 1990 en op de 21ste editie van Heukels' Flora van Nederland, die beide in 1989 gereed worden gemaakt.

In de tussentijd wordt van bestaande streeplijsten gebruik gemaakt, die bij de districtscoördinatoren zijn te verkrijgen. Ten behoeve van het A.A.-project zal een beknopte streeplijst worden gemaakt, die naar verwachting in april 1989 beschikbaar zal komen. Ook deze lijsten zullen via de districtscoördinatoren worden verspreid, maar zij kunnen tevens via FLORON/Rijksherbarium worden aangevraagd. Wel dienen alle lijsten te worden ingeleverd bij de districtscoördinator van het gebied waarop ze betrekking hebben.

Voor de goede orde zij nog vermeld dat FLORON geïnteresseerd is in alle floristische waarnemingen en niet alleen in opgaven van soorten die in het kader van een project extra aandacht vergen. Alle waarnemingen dienen bij de districtscoördinatoren te worden ingeleverd. Deze zendt ze vervolgens door naar de landelijke coördinator.

MOMENTOPNAMEN LANGS DE MAAS

Van 29 april tot en met 29 juni a.s. is in het Venlose Goltziusmuseum een bijzondere tentoonstelling te zien over topografische tekenkunst. Onder de titel "Momentopnamen langs de Maas" worden vijftientig kostbare bladen met Limburgse stads- en dorpsgezichten en landschappen getoond. Van Mook-Middelaar in het noorden tot Smeermaas en Maastricht in het zuiden. Het zijn momentopnamen uit de periode 1600-1800.

De tekeningen, afkomstig uit binnen- en buitenlandse collecties, werden zelden eerder geëxposeerd. Verschillende tekeningen worden zelfs voor het eerst in Nederland getoond.

In de twee eeuwen die de expositie "Momentopnamen langs de Maas" bestrijkt, waren bekende kunstenaars in Limburg actief. Ze hadden zich niet metterwoon gevestigd maar waren op doorreis bijvoorbeeld als militair tekenaar of in een prinselijke hofhouding. Remigio Cantagallina, Pier Maria Baldi, Joshua de Grave, Valentinus Klotz, Constantijn Huygens jr., Adam Frans van der Meulen, Jan de Beyer, Joris van der Hagen en Egbert van Driest zijn enkele namen die in Venlo vertegenwoordigd zijn. Zij vereeuwigen de verstilte dorpen en de bedrijvige steden, de norse kastelen en gracieuse buitenplaatsen. Zij lieten zich inspireren door het glooiende landschap en de meanderende Maas. Hun vluchtige schetsen en precieze pentekeningen en aquarellen bevatten een schat van gegevens over de topografie van Limburg. In kunsthistorisch kader laat de expositie de ontwikkeling zien van barok, over classicisme naar vroege romantiek.

Bij de tentoonstelling "Momentopnamen langs de Maas" verschijnt een catalogus, uitgegeven door het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Deze catalogus omvat een historische- en kunsthistorische beschouwing en een beschrijving van alle geëxposeerde tekeningen met afbeelding in full-color. Het in linnen gebonden boek wordt tijdens de expositie voor een gereduceerde prijs van f 47,50 aangeboden.

open: dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 16.30 uur; zaterdag en zondag 14.00 - 17.00 uur. N.B. 1e Pinksterdag (14 mei) is het museum gesloten, 2e Pinksterdag (15 mei) geopend van 14.00 - 17.00 uur.

E.J. WEEDA
Landelijk coördinator FLORON
Postbus 9514
2300 RA Leiden